

PIWC Formační program, duben 2013

PŘÍTOMNOST VE SVĚTĚ - KOMISE PŘEDSEDNICTVA CIOFS 2013 FORMAČNÍ PROGRAM

Duben

Připravila: Francesca Restivo – Franciscans International

Ve spolupráci s Attiliem Galimberti OFS a P. Amandem Trujillo Cano TOR

Lidská práva a zodpovědnost

Úvod

Pokračováním v naší formační cestě, která se týká aktivní přítomnosti ve světě, je dokument nazývaný pilíř a prorocká vize struktury (globalizované) celosvětové společnosti, jak lze zjistit v ustavující Chartě OSN (*Charter of the United Nations*) (OSN= *Organizace spojených národů*). Odkazujeme na Všeobecnou deklaraci práv= VDLP (*Universal Declaration of Human Rights*= UDHR), která od svého vyhlášení vstoupila do společného jazyka všech členských států jako klíčový dokument. Věříme, že je důležité mít na paměti, že některé země, které uznávají základní hodnoty *Všeobecné deklarace*, ale vize jejich společnosti je odlišná od západního světa, vyhlásily své vlastní deklarace, ve kterých jsou odkazy na náboženské texty, které inspirovaly jejich společnost. V této lekci odkazujeme na Deklaraci, tak jak byla schválena Valným shromážděním OSN.

1. Všeobecná deklarace lidských práv

Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou obdařeni rozumem a svědomím a mají spolu vzájemně jednat v duchu bratrství (čl. 1)

Všeobecná deklarace lidských práv (VDLP), je dokument, který zakotvuje nezcizitelná práva každé lidské bytosti, a která byla podepsána v Paříži dne 10. prosince 1948. Její napsání bylo podporováno OSN, aby mohla být používána ve všech členských státech. *Deklarace lidských práv* je etický kodex zásadního historického významu: ve skutečnosti to byl první dokument, který zakotvil všeobecně práva, která náleží lidské bytosti (tedy, to co platí v každém historickém období a v každé části světa).

Přímým důsledkem Charty OSN, který vyplývá z tohoto dokumentu je, že poprvé byla dána přednost jednotlivci před zájmy jednotlivých států. Deklarace má 30 článků, kde každý z nich potvrzuje právo takovým způsobem, že celý *korpus* definuje člověka teprve uznáním harmonického celku všech těchto "práv". Důstojnost člověka je potupena, pokud jen jedno jediné z těchto práv není uznáno a / nebo realizováno.

Vyhlášení VDLP v roce 1948 Valným shromážděním, bylo považováno za první krok k formulaci budoucí "Mezinárodní charty o právech „člověka“, která měla mít právní i morální hodnotu. Trvalo dalších 10 let, než byly Pakty ratifikovány dostatečným počtem států, aby začaly platit (nabyl účinnosti). Opravdu, bylo zapotřebí 35 ratifikací (nebo souhlasů) pro každý z nich. Když bylo dosaženo, tohoto počtu, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech vstoupil v platnost dne 3. ledna roku 1976. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, jakož i její opční protokol (který již byl ratifikován 10 zeměmi, tj. nejnižším počtem ratifikací nutných pro dosažení účinnosti)) vstoupil v platnost dne 23. března roku 1976.

Každá země, která ratifikovala Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, se zavázala, že bude dbát na to, aby její obyvatelstvo bylo chráněno zákony proti krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení. Tím uznala právo každého člověka na život, svobodu, osobní bezpečnost a

respektování soukromého života. Pakt zakazuje otroctví, zaručuje právo na spravedlivý proces a chrání jednotlivce proti svévolnému zatčení nebo zadržení. Také uznává svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, svobodu názoru, projevu a sdružování, právo na pokojné shromažďování a emigraci. Každý národ, který ratifikoval Pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, uznal, že má povinnost podporovat zlepšování životních podmínek svých obyvatel. Tím uznal právo každého člověka na práci, spravedlivou mzdu, sociální zabezpečení a přiměřenou životní úroveň (se zvláštní zmínkou o ochraně před hladem), včetně zdraví a vzdělávání. Rovněž se zavázal, že zaručí každému člověku právo zakládat odborové organizace a připojovat se k nim podle svého výběru.

Dispozice jednotlivých smluv navazují na širokou řadu práv uvedených ve VDLP. Nicméně, oba Pakty obsahují důležitou dispozici, která nebyla zahrnuta do *Deklarace*: ta dispozice říká, že všechny národy mají právo na sebeurčení a na plné a bezplatné používání svého vlastního bohatství a přírodních zdrojů¹.

Vrátíme-li se k VDLP, která obsahuje základní práva člověka, zdůraznit můžeme právo na svobodu, rovnost, život, právo na sebeurčení, právo na spravedlivý proces, právo na život v důstojnosti, právo na svobodu myšlení, názorů, víry a svědomí, projevu, pokojného sdružování jednotlivců; patří sem i hospodářská, sociální a kulturní práva jednotlivce.

Na tomto místě bychom chtěli zdůraznit, že právo na život s důstojností je právem každého člověka. Bohužel, toto právo je ohroženo extrémní chudobou, která jako celosvětový fenomén útočí na univerzální lidská práva a tak likviduje hospodářská a sociální práva, jako je právo na zdravotní péči, na přiměřené bydlení, potraviny a pitnou vodu, právo na vzdělání, občanská a politická práva, jako je právo na spravedlivý proces, účast na politickém životě a osobní bezpečnost.

Zvláštní uznání důstojnosti a rovných a nezcižitelných práv všech členů lidské společnosti je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě. Právě v této souvislosti, je pojat závazek angažovanosti jak států a vlád (legislativa, soudnictví, vymáhání práva), tak také společnosti jako celku a jednotlivců, kteří zodpovídají - každý podle své role - za respektování a dodržování lidských práv. Právě tento bod silně připomíná sekulární františkány, kteří jsou zodpovědní jako občané, jako nositelé poselství evangelia a jako stoupenci Františka, který v konceptu univerzálního bratrství předběhl svou dobu a ukázal nám cestu, protože náš závazek k realizaci a respektování lidských práv je založen nejen na oficiální myšlence spravedlnosti, ale měl by být prostoupen láskou Ježíše Krista, která proniká a transformuje svět.

Samozřejmě, že závazek států, vlád a mezinárodního společenství má zásadní význam pro zajištění svobody a důstojnosti pro všechny, ale i každý z nás ve své oblasti a ve svém vlastním malém vesmíru, ve kterém působíme, může pracovat na zajišťování svobody, spravedlnosti a míru ve světě. Pocity lásky a zájmu o bližního mohou být přetaveny do konkrétních opatření a účinné solidarity. Naše altruistické citění můžeme úspěšně ukotvit (projevit) v konkrétních souvislostech, při prosazování našeho vlastního zájmu a naší každodenní angažovanosti.

Proto, musíme nejprve porozumět problémům, které obklopují svět, ve kterém žijeme, a zjistit jakými nástroji musíme, těmto problémům tvář v tvář, reagovat na potřeby druhých.

Problematika lidských práv je velmi široký pojem. Nicméně, nechceme dokončit tuto část dříve, než uděláme přímý odkaz na *Kompendium sociální nauky církve*. Kompendium věnuje tomuto tématu část IV ve třetí kapitole ([LIDSKÁ PRÁVA](#)), článek 152-159. V této krátké ukázce z obsahově hutné a bohaté části, která je v *Kompendiu*, nyní stačí citovat poslední článek, který obsahuje některé klíčové body katolické reflexe na toto téma:

Církev, vědoma si toho, že základní náboženské poslání v sobě zahrnuje obranu a rozvíjení základních lidských práv, „uznává a velmi oceňuje dynamismus dnešní doby, s nímž se tato práva

všude podporují“. Církev si hluboce uvědomuje požadavek, aby se v ní samotné respektovala spravedlnost a lidská práva.

Pastorační práce se rozvíjí ve dvou směrech, v hlásání křesťanského základu lidských práv a v obžalobě porušování těchto práv. V každém případě “hlásání je vždy důležitější než žaloba, která nemůže být od hlásání odtržena, neboť jím je ospravedlněna a z něho se jí dostává vyššího odůvodnění.“ Aby toto působení bylo účinné, musí být otevřeno ekumenické spolupráci, dialogu s ostatními náboženstvími, všem vhodným kontaktům s vládními i nevládními organizacemi, a to na národní i mezinárodní úrovni. Církev spoléhá především na pomoc Pána a jeho Ducha, který – vlitý do lidských srdcí – je nejbezpečnější zárukou, že budou respektována spravedlnost i lidská práva, a tím se bude přispívat k míru: “Podpora spravedlnosti a míru, úsilí o to, aby světlo evangelia pronikalo jako kvas všemi oblastmi lidské společnosti, to vždycky patřilo k působení církve při plnění příkazu, který obdržela od Pána.“²

2. Konkrétní příklad analyzovaný z hlediska lidských práv

Extrémní chudoba: Úvahy a konkrétní opatření k jejímu vymýcení

Text na obrázku:

Na koho udeří?

Dnes není tak těžké upadnout do bídy a ležet na ulici,

pokud ztratíte práci, svůj dům a nemáte podporu z vlastních zdrojů anebo od rodiny a přátel

Extrémní chudoba je všude kolem nás:

v našich městech, v našich čtvrtích, podél silnic kudy cestujeme každý den

Extrémní nebo absolutní chudoba je nejtvrďší formou chudoby, která zabraňuje přístupu k minimálním úrovním lidské výživy včetně základních zdrojů: jako je voda, jídlo, oblečení a bydlení. Světová banka v roce 2008 odhadovala, že asi 1,4 miliardy jedinců na Zemi žilo v podmínkách extrémní chudoby. Extrémní chudoba není jen ekonomickým problémem, má mnoho úrovní, zahrnuje nedostupnost dostatečného příjmu a základní možnosti žít důstojně. To se vyznačuje kontinuálním nebo chronickým nedostatkem zdrojů, kapacit, možností, bezpečnosti a výkonu potřebného k tomu, aby si osoba mohla dovolit přiměřenou životní úroveň a další občanská, kulturní, ekonomická, politická a sociální práva³.

Chudoba je vážný, konkrétní, bezprostřední a naléhavý problém, který se dotýká oblasti lidských práv. Chudoba je příčinou i důsledkem porušování lidských práv – extrémní chudoba je stav, který vede k dalšímu násilí. Ve skutečnosti je charakterizována, spleťtým a vzájemně propojeným porušováním práv osob žijících v extrémní chudobě, v níž jim je systematicky upírána osobní důstojnost. Smutným výsledkem je, že osoby, které žijí v extrémní chudobě, jsou uvězněny v bludném kruhu bezmoci, stigmatizace, diskriminace, marginalizace a strádání, z níž není možné uniknout. Extrémní chudoba je přinejmenším částečným důsledkem toho, že je způsobená, podporovaná, nebo udržovaná rozhodnutími a opominutími vlád a států, společně s ostatními hospodářskými subjekty. Přesto extrémní, absolutní chudoba není nevyhnutelná a to znamená, že existují způsoby, jak to napravit.

Především musíme uznat, že tito lidé jsou držiteli práv, která mohou mít při změně aktivní úlohu. Mezinárodní společenství má nyní k dispozici nový nástroj pro rozvoj udržitelných řešení, pokud jde o extrémní chudobu, který byl vytvořen a vyvinut společně se zúčastněnými stranami, kterých se to týká: **vůdčími principy jsou extrémní chudoba a lidská práva**. Tyto zásady jsou založeny na předpokladu, že odstranění extrémní chudoby je nejen morální, ale i právní povinností států v rámci mezinárodního práva. Měly by být použity tak, aby pomohly lidem žijícím v extrémní chudobě pochopit a domáhat se svých práv. Za prvé obsahují: jasný soubor konkrétních doporučení, která se týkají kroků potřebných k překonání extrémní chudoby, a za druhé: nabízejí vynikající základ pro vstup do dialogu s ostatními místními, národními nebo mezinárodními partnery, s cílem rozvíjet politiku a programy společně. Zásady tedy mohou přispět k harmonizaci opatření přijatých na všech úrovních.

3. Svědectví: Jednoduchá iniciativa k zajištění vzdělanosti v Zimbabwe ⁴

Zhruba 65% obyvatel Zimbabwe žije na venkově. Těch několik málo státních fondů na vzdělávání bylo zaměřeno především na městské školy, takže zanechalo mezeru v systému vzdělávání ve venkovských oblastech. Nedostatek zdrojů, včetně nedostatku výukových materiálů, knih a sportovního vybavení přispěl ke zvýšení míry předčasného ukončení školní docházky a k selhání škol. Výsledkem je, že děti z venkova mohou získat pouze nekvalifikovanou, málo placenou práci. Trvání marginalizace a diskriminace udržuje venkovské komunity v bludném kruhu chudoby a izolace.

Dumisani Nyoni je ředitel ústavu Zimele a pracuje na zlepšení systému vzdělávání ve venkovských oblastech Zimbabwe. Vyrůstal v rodině sociálních aktivistů, a jeho matka, zakladatelka organizace pro rozvoj venkova, byla vždy odhodlána sloužit své místní komunitě. V pouhých pětadvaceti letech Dumisani prosazuje poslání s cílem zlepšit vzdělávání a prolomit bariéry ve své zemi, v Zimbabwe.

Všechno to začalo během stipendia Rotary klubu v Kanadě, kde se setkal se studenty z celého světa a byl fascinován rozdíly mezi vzdělávacími systémy v různých zemích. Již v Kanadě zahájil mezinárodní den, kdy studenti sdíleli jídlo, oblečení a další věci ze své kultury. Po svém návratu do Zimbabwe zahájil sportovní mistrovství pro nezaměstnanou a ohroženou mládež. Ve spolupráci s místní střední školou zavedl různá kreativní vystoupení, například: hudební skupiny a poezie, divadla a veřejné debaty. Poté, co strávil měsíce v několika velkých amerických městech, Dumisani nyní využívá tyto zkušenosti a kontakty na navazování partnerství se školami v Zimbabwe, aby tím zlepšil vzdělávací systém ve své zemi.

Konkrétně: Dumisani spojuje venkovské školy v Zimbabwe se školami v New Yorku, s cílem vytvořit souvislý tok použitých materiálů v newyorských školách pro potřeby výuky ve venkovských školách své země. Díky této strategii Dumisani uvedl do pohybu radikální změnu ve školském systému v Zimbabwe. V současné době spolupracuje s třiceti pěti školami v New Yorku a dalšími pětadvaceti v Zimbabwe. Dumisani zařizuje to, že školy ve Spojených státech posílají knihy a další vzdělávací materiál, sportovní vybavení, oblečení, jízdní kola, boty a finanční podporu svým partnerským školám v Zimbabwe. Na konci každého roku toto přeposílání vzdělávacích materiálů které by jinak byly vyhozeny, umožňuje školám v Zimbabwe, aby nabídly svým studentům nové činnosti, zlepšily kvalitu jejich výuky a zvýšily množství didaktického materiálu, který mají k dispozici. Tímto způsobem se jim podařilo zvýšit nadšení studentů a učitelů, zvýšit úroveň školní docházky a kvalitu výuky.

Po pouhých dvou letech systém, vymyšlený a zavedený Dumisanim, vykazuje neuvěřitelné výsledky ve výkonu učitelů, v postojích venkovských komunit ke vzdělávání a v celkovém odhodlání studentů. Školy, které byly kdysi opuštěné, nyní mají sportovní vybavení, knihovny a školní materiály. Studenti

mohou nosit obuv. Díky této jednoduché iniciativě se podařilo zvýšit úroveň vzdělání v zemi a studijní výsledky studentů se stále zlepšují. V Zimbabwe zapustil kořeny obnovený zájem o kulturu, čtení a učení.

4. Četba a doporučení:

- Benedict XVI, *Address to Participants in the Fifteenth Plenary Session of the Pontifical Academy of Social Sciences*, Consistory Hall, 4.05.2009, Internet (30.03.13):

http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2009/may/documents/hf_ben-xvi_spe_20090504_social-sciences_en.html

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: autoři členové Evropské rady: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5CC24A7-DC13-4318-B457-5C9014916D7A/0/Convention_ENG.pdf

• Slovníček k obrázku:

- Human rights - Lidská práva
- Assembly – shromáždění
- Association – asociace, spolek
- Movement - hnutí
- Involvement – zapojení, angažovanost
- Religion – náboženství
- Speech – projev, proslov
- Information – informace, údaje
- Press – tisk
- Thought – myšlenka

- www.franciscansinternational.org
- Mezinárodní Františkáni (Franciscans International), *Lidská práva, Chudoba a extrémní chudoba: Postoj Mezinárodních františkánů, březen 2007*, Internet (13.03.2013): <http://ciofs.org/circ/gia7en55b.pdf>
- *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*: http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/pdf/SOCIAL_E.PDF
- United Nations, *Resolution adopted by the General Assembly Valné shromáždění OSN schválilo Rezoluci 167/164. Lidská práva a extrémní chudoba*, 13.03.2013, Internet (30.03.2013): http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/164
- OSN rada pro lidská práva, *Konečný návrh hlavních zásad pro vymýcení extrémní chudoby a dodržování lidských práv, předložil zvláštní zpravodaj pro extrémní chudobu a lidská práva Magdalena Sepúlveda Carmona*, 18.07.2012, Internet (30.03.2013): <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/154/60/PDF/G1215460.pdf?OpenElement>
- *Všeobecná deklarace lidských práv.*

• Otázky k zamyšlení a dialogu v bratrském společenství

1. V úvodu je odkaz na Chartu OSN: už jste ji někdy četli? Jaký je váš názor na OSN?
2. Už jste někdy řešili nějaký problém na téma lidských práv a porušování jejich zásad, která se zdají být poměrně jasná a snadno rozeznatelná?

3. Můžete poukázat na podmínky, kde dochází k porušování lidských práv buď podle jednoho, nebo podle více článků Všeobecné deklarace lidských práv ve vaší zemi? Buďte opatrní, protože porušování lidských práv se často děje nevědomky. Ale je důležité být všímavý a kritický.

1 Srv. (srovnej, porovnej): <http://www.onuitalia.it/rights/pattiintro.html>

2 PONTIFICAL COUNCIL “IUSTITIA ET PAX” (Papežská rada pro spravedlnost a právo), *Kompendium sociální nauky církve*, Libreria Editrice Vaticana, 2005, 159, Internet (30.03.13): http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_en.html

3 OSN - Ekonomická a sociální rada, *Chudoba a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech*, Geneva (Ženeva), E/C.12/2001/10, 10 May 2001, n. 8, Internet (13.03.2013): <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/docs/statements/E.C.12.2001.10Poverty-2001.pdf>

4 Cf: <https://www.ashoka.org/fellow/dumisani-nyoni>

Překlad: Marie Magdalena Janáčková OFS